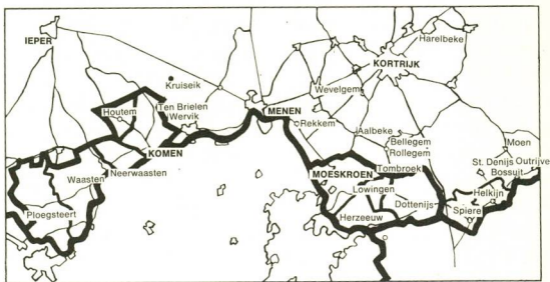

KOMEN-MOESKROEN, respectievelijk de naam van een stad met 8.202 inwoners en die van een stad met 37.433 inwoners, vormt een apart taalgrens-probleemgebied in het zuiden van West-Vlaanderen of, sinds 1962, in het noorden van Henegouwen.

Het Komense is oorspronkelijk Vlaams, Moeskroen is historisch Waals. In het Komense verfranschte de maatschappelijke toplaag in de 18de eeuw, en in de 19de eeuw geleidelijk ook een deel van de volksklasse. In de buurt van Moeskroen had het Frans ook veld gewonnen in aangrenzende Vlaamse dorpen. Een omvangrijke vestiging van Vlaamse grensarbeiders, vooral in het begin van de 20ste eeuw, drong de verfransing echter terug. Sommige dorpen vervlaamsten opnieuw en de hele streek werd een taalkundig zeer gemengde zone in de provincie West-Vlaanderen. Een deel van de Vlaamse inwijkelingen paste zich in de volgende decennia aan bij het overwegend Franse cultuurpatroon.

In 1961 wilde de Belgische regering de taalgrens voorgoed vastleggen bij de wet en de administratieve districten daarbij aanpassen. In het oorspronkelijk regeringsontwerp, dat tot de taalgrenswet van 8 november 1962 zou leiden (z. Taalgrens), voorzag zij het behoud van Komen-Moeskroen bij West-Vlaanderen, echter met een Frans taalregime en faciliteiten voor de Nederlandstaligen. Daarover ontstond tijdens het parlementaire debat een felle discussie. De meeste Walen eisten de aanhechting van Komen-Moeskroen bij de Waalse provincie Henegouwen. Aan Vlaamse zijde wilden velen eveneens een klare toestand: indien Komen-Moeskroen een Frans taalregime kreeg, dan moest het gebied maar overgeheveld worden naar Wallonië. Tegen deze opvatting verzette zich het in 1961 opgerichte Taalgrenskomitee West-Vlaanderen met het argument dat, volgens zijn berekeningen, méér dan de helft van de ruim 71.000 inwoners in dit gebied Vlamingen waren. Het Westvlaamse provinciebestuur van zijn kant bewees, aan de hand van een studie van ir. Demeyere, dat de hele streek in haar menselijke relaties, infrastructuur en globale ontwikkeling geheel afgestemd is op West-Vlaanderen en vrijwel geen bindingen heeft met Henegouwen. De voorstanders van het behoud bij West-Vlaanderen pleitten voor een tweetaligheidsregime, zoals in de Brusselse agglomeratie.

In de loop van het parlementair debat werd het lot van Komen-Moeskroen steeds meer gekoppeld aan dat van de Voerstreek: bleef de Voerstreek

bij de provincie Luik, doen moest ook Komen-Moeskroen bij West-Vlaanderen blijven, en omgekeerd (z. Voerstreek). Ten slotte besliste het parlement dat Komen-Moeskroen van West-Vlaanderen zou worden losgemaakt om een nieuw arrondissement Moeskroen te vormen in de provincie Henegouwen. In de 9 gemeenten (z. kaart) geldt een Frans taalregime, met faciliteiten voor de Nederlandstaligen. De Voerstreek ging (dus) van de Waalse provincie Luik naar de Vlaamse provincie Limburg, met Nederlands taalregime en faciliteiten voor de Franstaligen.

Inmiddels (1972) blijkt dat de Walen zich niet hebben willen neerleggen bij de overheveling van de Voerstreek. Van de regering hadden zij gedaan gekregen dat de Voer opnieuw zou worden losgemaakt van Limburg, een volledig tweetalig regime zou krijgen en rechtstreeks zou afhangen van het Ministerie van Binnenlandse Zaken. De Raad van State veroordeelde dit wetsontwerp echter, omdat het in strijd is met de grondwet.

In de streek van Komen (een enclave als de Voerstreek) vragen Vlamingen nu ook dat hun streek eenzelfde regeling krijgt als de Voerstreek, indien de taalgrenswet van 1962 mocht worden gewijzigd.

PAUL MAERTENS